

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie ze skargi B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w [...]

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie V ACa .../15,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 stycznia 2018 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik B. Spółki z o.o. w likwidacji z siedzibą w [...] wniósł skargę na przewlekłość w postępowaniu sądowym domagając się: - stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...], sygn. akt. V ACa .. /15, nastąpiła przewlekłość postępowania; - przyznania od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 5.000 zł; - zobowiązania Sądu Apelacyjnego w [...] do podjęcia zawieszonego postępowania w terminie 14 dni od dnia zwrotu akt do Sądu Apelacyjnego w [...] i wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej na dzień przypadający nie później niż 2 miesiące od dnia podjęcia postępowania; - zasądzenia na rzecz skarżącej od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] zwrotu kosztów postępowania ze skargi według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że skarżąca Spółka jest wierzycielem T. G. (wierzytelność opiewa na kwotę 2.061.887,70 zł) i A. G. (wierzytelność opiewa na kwotę 2.065.127,76 zł). Wierzytelności te zostały stwierdzone prawomocnymi orzeczeniami sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 25 sierpnia 2009 r., sygn. akt XX GC .../07, zmieniony wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 września 2010 r. sygn. akt VI ACa .../09, jak również wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 10 maja 2010 r., sygn. akt XX GC .../08 zmieniony wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 maja 2011 r., sygn. akt VI ACa .../10 oraz postanowienia Sądu Najwyższego, odpowiednio: z dnia 21 grudnia 2011 r., sygn. akt I CSK 311/11 oraz z dnia 22 maja 2012 r., sygn. akt I CSK 627/11) i w dalszym ciągu nie zostały wyegzekwowane. W niniejszej sprawie toczyły się i w dalszym ciągu toczą się liczne postępowania, które mają na celu utrudnić skuteczne wyegzekwowanie wierzytelności należnych skarżącej Spółce.

W dniu 28 czerwca 2017 r. Spółka B. zwróciła się do Sądu Apelacyjnego w [...] z wnioskiem o podjęcie postępowania zawieszonego postanowieniem z dnia 8 września 2015 r. We wniosku o podjęcie postępowania wskazano, że przyczyna zawieszenia przedmiotowego postępowania ustała, a podjęcie postępowania jest uzasadnione. Zwrócono uwagę, że postanowieniem z dnia 27 września 2016 r., sygn. akt VI ACa .../16, Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargi o wznowienie wniesione przez T. G. w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 maja 2011 r., sygn. akt VI ACa .../10 i przez A. G. w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 września 2010 r., sygn. akt VI ACa .../09. W dniu 2 lutego 2017 r. postanowieniem wydanym pod sygnaturą I CZ 13/17 Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na ww. postanowienie Sądu Apelacyjnego. W ocenie skarżącej po prawomocnym rozstrzygnięciu w przedmiocie skarg o wznowienie brak jest innych postępowań, które mogłyby mieć charakter prejudycjalny w stosunku do sprawy niniejszej, a w szczególności takiego charakteru nie posiadają sprawy o sygn. I C .../15 oraz I C .../15.

Postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił wniosek skarżącej Spółki o podjęcie postępowania.

W ocenie skarżącej – uwzględniając specyfikę oraz wyjątkowość przedmiotowej sprawy – należy stwierdzić, że w niniejszym postępowaniu prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone. Przyczyny zawieszenia postępowania ustały, a sprawa powinna była zostać podjęta i rozstrzygnięta w rozsądnym terminie. Bezsporny jest również fakt istnienia wierzytelności należnych Spółce B. stwierdzonych prawomocnymi wyrokami z 2010 i 2011 r., które w dalszym ciągu nie mogą zostać skutecznie wyegzekwowane. Okoliczności sprawy, a w szczególności fraudacyjny charakter czynności podejmowanych przez T. i A. G., jednoznacznie wskazują, iż głównym celem jest uniemożliwienie skutecznego wyegzekwowania należnych skarżącej wierzytelności. W ocenie skarżącej nie do przyjęcia jest bierne zachowanie Sądu Apelacyjnego w [...], który zignorował i nie nadał adekwatnego znaczenia okolicznościom opisanym w oddalonym wniosku o podjęcie zawieszonego postępowania. Sąd Apelacyjny w [...] nie dostrzegł, że dłużnicy wykorzystują Sądy oraz inne instytucje i rażąco nadużywają przepisy obowiązującego prawa. W konsekwencji powoduje to niemożność realizacji konstytucyjnego prawa do sądu. Sądy nie powinny tolerować takich zachowań, a utrzymanie zawieszenia niniejszego postępowania stanowi przyzwolenie na nadużywanie prawa. Sąd powinien przeanalizować niniejszą sprawę w sposób kompleksowy, a nie wycinkowy, i zwrócić uwagę na lekceważący stosunek dłużników do wymiaru sprawiedliwości. Utrzymanie zawieszenia jest równoznaczne z wystąpieniem przewlekłości postępowania oraz sprzyja dłużnikom, którzy ignorują prawomocne wyroki. Bezczynność sądu wywołana podjęciem określonej decyzji procesowej stanowi podstawę do wystąpienia ze skargą na przewlekłość postępowania.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] zgłosił udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi, przedstawiając następującą argumentację. W dniu 3 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w B. przesłał akta sprawy Sądowi Apelacyjnemu wraz z zażaleniem pozwanego J. G. na postanowienie Sądu Okręgowego w B. z dnia 30 stycznia 2015 r. w przedmiocie odmowy dokonania wykładni wyroku tego Sądu z dnia 24 października 2014 r. oraz apelacją pozwanego od wyroku z dnia 24 października 2014 r. Postanowieniem z dnia 24 czerwca 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił zażalenie pozwanego. Zarządzeniem

z dnia 8 lipca 2015 r. wyznaczono termin rozprawy na dzień 8 września 2015 r. W dniu 20 sierpnia 2015 r. wpłynął wniosek pozwanego o zawieszenie postępowania w sprawie. Postanowieniem z dnia 8 września 2015 r. zawieszono postępowanie w sprawie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawach ze skarg o wznowienie postępowania w prawomocnie zakończonych sprawach Sądu Apelacyjnego w [...] VI ACa .../09.

W dniu 4 lipca 2017 r. do akt sprawy wpłynął wniosek powoda o podjęcie postępowania w sprawie. Postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił ten wniosek. W dniu 18 września 2017 r. ustalono, że postępowanie w sprawie o sygn. VI ACa .../16 (sprawa o wznowienie postępowania w sprawie VI ACa .../10) z dniem 5 maja 2017 r. zostało prawomocnie zakończone oraz, że postępowanie w sprawie o sygn. akt I C .../15 jest w toku, trwają czynności w związku z wpływem kolejnego zażalenia, natomiast w sprawie o sygn. akt I C .../15 postępowanie nadal jest zawieszone.

Według Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] treść skargi prowadzi do wniosku, że skarżąca w istocie kwestionuje zasadność postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z 28 sierpnia 2017 r., oddalającego wniosek o podjęcie postępowania. Przedmiotem postępowania wywołanego skargą na przewlekłość postępowania nie może być ocena merytoryczna decyzji procesowych podejmowanych przez sąd w danej sprawie. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 czerwca 2011 r., III SPP 13/11, stwierdził, że ustawa o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie wprowadza kontroli procesowej postanowienia o zawieszeniu postępowania. Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] podkreślił, że w sprawie objętej przedmiotową skargą Sąd Apelacyjny dokonuje systematycznej kontroli, czy nie ustały przesłanki zawieszenia postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r.,

poz. 1259 ze zm.) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Jako przyczynę przewlekłości pełnomocnik Spółki wskazał to, że postanowieniem z dnia 8 września 2015 r. zawieszono postępowanie w sprawie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w innych sprawach cywilnych. W dniu 28 czerwca 2017 r. Spółka B. zwróciła się do Sądu Apelacyjnego w [...] z wnioskiem o podjęcie postępowania zawieszonego postanowieniem z dnia 8 września 2015 r. Postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił ten wniosek skarżącej Spółki.

Do zawieszenia postępowania doszło więc na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż rozstrzygnięcie sprawy zależało od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego. W myśl art. 180 § 1 pkt 4 k.p.c. Sąd postanowi podjąć postępowanie z urzędu, gdy ustanie przyczyna zawieszenia, w szczególności - gdy rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego postępowania - z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia kończącego to postępowanie; sąd może jednak i przedtem, stosownie do okoliczności, podjąć dalsze postępowanie.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2011 r., III SPP 13/11 (LEX nr 1163960) zajęto stanowisko, że postanowienia o zawieszeniu postępowania są obligatoryjne albo fakultatywne, jednakże łączy je to, że zarówno zawieszenie postępowania, jak i odmowa podjęcia zawieszonego postępowania (co do zasady) podlegają zaskarżeniu zażaleniem. Ich zgodność z prawem, w tym konieczność i zasadność zawieszenia, podlegają kontroli instancyjnej w postępowaniu sądowym w danej sprawie. Ustawa z 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez

nieuzasadnionej zwłoki nie wprowadza kolejnej kontroli procesowej tych postanowień.

W ocenie obecnego składu Sądu Najwyższego konstatacje te należy uznać za w pełni przekonujące odnośnie do postanowień zawieszających postępowanie w sądach pierwszej instancji. Natomiast postanowienia sądów drugiej instancji o zawieszeniu postępowania lub odmowie podjęcia zawieszonego postępowania nie podlegają kontroli instancyjnej (art. 394 § 1 pkt 6 k.p.c.), dlatego na szczegółowo umotywowany wniosek strony możliwa jest ocena ich prawidłowości w postępowaniu dotyczącym przewlekłości postępowania; zwłaszcza, że jeszcze przed ostatecznym uprawomocnieniem się innych postępowań cywilnych, mających wpływ na rozpoznawaną sprawę, „sąd może jednak i przedtem, stosownie do okoliczności, podjąć dalsze postępowanie”.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie III SPP 1/17 (niepublikowanym) wyraził pogląd, że bezrefleksyjne i nieusprawiedliwione zawieszenie postępowania apelacyjnego na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. prowadzi do przewlekłości merytorycznego rozpoznania apelacji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.

Zdaniem obecnego składu Sądu Najwyższego ocena przesłanek zawieszenia postępowania i odmowy podjęcia postępowania przez Sąd drugiej instancji, w aspekcie art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, jest wprawdzie możliwa, ale - wobec braku pisemnych uzasadnień tych postanowień (art. 357 § 1 i 2 k.p.c.) – strona jest zobligowana do szczegółowej argumentacji, uzasadniającej w sposób jednoznaczny możliwość niezwłocznego podjęcia postępowania.

Skłanianie sądu do niezwłocznego podjęcia postępowania i szybkiego zakończenia sprawy, bez przeprowadzenia wszystkich niezbędnych – w ocenie tego sądu - dowodów, wymaga ostrożności, aby nie wpływać na treść

merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. W tym aspekcie obowiązkiem strony jest precyzyjne wskazanie w skardze na przewlekłość postępowania tych okoliczności, które umożliwiają podjęcie postępowania. Argumentacja ta nie może ogólnikowa, ale – zwłaszcza w wielotomowych, skomplikowanych sprawach – szczegółowa; nie jest bowiem rolą postępowania w sprawach dotyczących przewlekłości postępowania merytoryczna ocena roszczeń stron, ale jedynie ocena sprawności postępowania przy zastosowaniu obiektywnych kryteriów.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, że przyczyną oddalenia wniosku o podjęcie postępowania w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 sierpnia 2017 r. było ustalenie, że nie ustały przyczyny zawieszenia postępowania, gdyż wprowadzie postępowanie w sprawie o sygn. VI ACa .../16 (sprawa o wznowienie postępowania w sprawie VI ACa .../10) z dniem 5 maja 2017 r. zostało prawomocnie zakończone, jednak postępowanie w sprawie o sygn. akt I C .../15 jest w toku, trwają czynności w związku z wpływem kolejnego zażalenia, natomiast w sprawie o sygn. akt I C .../15 postępowanie nadal jest zawieszone.

Sąd Apelacyjny podjął więc czynności związane z rozpoznaniem wniosku Spółki oraz zajął merytoryczne stanowisko w tej sprawie.

W skardze na przewlekłość postępowania pełnomocnik Spółki nie wskazał, jaki charakter ma wielotomowa i wielowątkowa sprawa V ACa .../15 oraz czego dotyczą roszczenia stron; nie przedstawił też argumentacji wskazującej na brak związku między sprawami o sygn. akt I C .../15 i o sygn. akt I C .../15 a sprawą V ACa .../15. Nie kwestionował jednak, że sprawy o sygn. akt I C .../15 i o sygn. akt I C .../15 nie zostały dotychczas zakończone. Nie podważył więc skutecznie prejudycjalności spraw o sygn. akt I C .../15 i o sygn. akt I C .../15 dla rozstrzygnięcia sprawy V ACa .../15.

W tym aspekcie Sąd Najwyższy uznał, że pełnomocnik Spółki nie przedstawił argumentów pozwalających uznać za nieprawidłowe oddalenie wniosku o podjęcie postępowania w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 sierpnia 2017 r. Nie można więc uznać, że doszło do przewlekłości postępowania z powodu braku podjęcia postępowania.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa

strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.

kc